Biuletyn Polonistyczny

17.02.2021
Literaturoznawstwo

Światowa historia literatury polskiej. Interpretacje

Autor/Redaktor: Tomasz Józef Bilczewski, Stanley Bill, Magdalena Popiel
Wydawnictwo:: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego
ISBN: 978-83-233-4837-5

Światowa historia literatury polskiej. Interpretacje to panoramiczny obraz literatury polskiej wszystkich epok: od średniowiecza po wiek XXI. Tworzy go ponad trzydzieści analiz wybranych utworów literackich napisanych przez ponad trzydziestu komparatystów, znawców literatury i kultury polskiej z całego świata: od Kanady, USA i Brazylii po Chiny i Japonię.

Poszczególne studia stanowią zapis uważnej lektury dzieł, które weszły w obieg literatury światowej. Wybitni badacze o wielokulturowym i wielojęzycznym doświadczeniu korzystają przy tym z wielu idiomów nowoczesnej humanistyki: znajdziemy tu historycznoliterackie i filologiczne rewizje oraz polemiki, ekokrytyczne odczytania czy studia poświęcone intermedialnym mechanizmom recepcji. Szczególną uwagę poświęcono praktyce, teorii i historii translacji, a zamieszczony słownik w postaci ponad stu pięćdziesięciu kapsuł wyjaśnia najważniejsze konteksty interpretowanych utworów. Tom ten powstał w dwóch wersjach językowych, z myślą o studentach, badaczach i wielbicielach literatury polskiej i światowej.

Angielska wersja książki ukaże się w jednym z największych brytyjskich wydawnictw akademickich w roku 2021; powstaje też pilotażowa wersja strony internetowej poświęconej temu projektowi: shlp.pl

Uczestnicy projektu:

Emiliano Ranocchi (Udine), Andrea Ceccherelli (Bolonia), Charles Zaremba (Marsylia), Luigi Marinelli (Rzym), Bożena Shallcross (Chicago), Rolf Fieguth (Fryburg), François Rosset (Lozanna), Kris Van Heuckelom (Leuven), Brigita Speičytė (Wilno), Henryk Siewierski (Brasília), Michał Mrugalski (Berlin), Tokimasa Sekiguchi (Tokyo), Monika Woźniak (Rzym), Jens Herlth (Fryburg), Katia Vandenborre (Bruksela), Ariko Kato (Nagoya), Michał Paweł Markowski (Chicago), Ursula Phillips (Londyn), Stanley Bill (Cambridge), Bożena Karwowska (Vancouver), Maria Delaperrière (Paryż), Knut Andreas Grimstad (Oslo), Tomas Venclova (New Haven), Leonard Neuger (Sztokholm), Wiktor Jaźniewicz (Mińsk), Joanna Niżyńska

(Bloomington), Tamara Trojanowska (Toronto), Giovanna Tomassucci (Piza), Irina Adelgejm (Moskwa), Wu Lan (Pekin), Clare Cavanagh (Evanston)

Do tej pory nie mieliśmy w polskim literaturoznawstwie dzieła o takim charakterze i takiej wartości jak to opracowanie stworzone wspólnym wysiłkiem plejady znakomitych badaczek i badaczy, pracujących w różnych językach i różnych kulturach na czterech kontynentach. (z recenzji prof. dr hab. Małgorzaty Czermińskiej)

Jeślibym sam miał zaproponować tytuł tego znakomitego tomu, zdecydowałbym się pewnie na *Globalny kalejdoskop literatury polskiej* czy taką oto formułę*: Literatura polska – ulica szeroka jak świat*. Tytuł nie ma jednak większego znaczenia. Ważne, że dzięki tej książce pojawia się przed nami wspaniały przemarsz polskich utworów literackich prezentowanych przez badaczy z różnych krajów i kultur, którzy za sprawą rozważań nad oddziaływaniem przekładu poruszają rozmaite intelektualne i emocjonalne struny. (z posłowia prof. Normana Daviesa)

Spis treści

Magdalena Popiel (Kraków), Tomasz Bilczewski (Kraków), Stanley Bill (Kraków), Wprowadzenie. Literatura polska i jej światy

Emiliano Ranocchi (Udine), W poszukiwaniu źródeł: „Bogurodzica”

1. Umowne początki
2. Zagadkowy palimpsest
3. Zwierciadło tożsamości?

Andrea Ceccherelli (Bolonia), Porządek świata w harmonijnym hymnie: „Czego chcesz od nas, Panie?” Jana Kochanowskiego

1. Dwie strategie przekładu
2. „Niedbałość abo nizaczmienie”: renesansowa poetyka
3. Translatorska sztuka emulacji: Kochanowski we Włoszech

Charles Zaremba (Marsylia), Śmierć dziecka, nieśmiertelność poety. „Treny” Jana Kochanowskiego

1. Europejski humanista jako lamentujący ojciec
2. Stopniowe znikanie Orszuli
3. Treny, czyli opłakiwanie siebie
4. Francuskie przekłady Trenów

Luigi Marinelli (Rzym), „Poezja przejścia”. O sonetach Mikołaja Sępa Szarzyńskiego

1. Aura biograficznej legendy
2. Nowa poetyka: „gramatyka niepewności”

3. Sonety: w stronę manieryzmu
4. „Hortus conclusus”: Sonet III

Bożena Shallcross (Chicago), „Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki”. Czytając Krasickiego z Kantem

1. Oświecenie i rewizja przeszłości
2. Antynomia a granice samopoznania
3. Bildungi trójstopniowa dialektyka
4. Coda: księgi i ich losy

Rolf Fieguth (Fryburg), „Baśniowa magia mowy”. „Duma Lukierdy” Franciszka Karpińskiego

1. Literatura polska w niemieckim przekładzie
2. Kim jest tłumacz ?
3. Duma Lukierdy w polskim kontekście
4. Przekład Fülleborna w niemieckich kontekstach
5. O tytule i wstępie u Fülleborna
6. Ślady recepcji

François Rosset (Lozanna), Czy „Rękopis znaleziony w Saragossie” Jana Potockiego jest utworem polskim?

1. Od literatury narodowej do światowej
2. Autor: języki, wspólnoty, geografie
3. Dzieło: iluzoryczność jednoznaczności i kulturowe transfery
4. Recepcja: tożsamość przekładu

Kris Van Heuckelom (Leuven), Listy żydowskich kochanków w wydaniu niderlandzkim: „Siora i Lejbe” Juliana Ursyna Niemcewicza

1.Świadek emancypacji
2.Poeyka dualizmu: rozum i serce
3.Manipulacje przekładu: lokalne i uniwersalne

Brigita Speičytė (Wilno), Kultura pamięci: „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza

1. Nowoczesność jako otwarta przyszłość
2. Romantyczna księga wszechświata
3. Litwa i ekopoetyka tożsamości
4. Wielojęzyczne dziedzictwo: polityka i historia przekładu

Henryk Siewierski (Brasília), Dwa wiersze Adama Mickiewicza i ich brazylijskie odczytania

1. Romantyzm polski ultra aequinoctiale
2. Mickiewicz i Alves: dwie twarze niewoli
3. Lozańskie arcydzieło a brazylijska awangarda

Michał Mrugalski (Berlin), „Konieczny bytu cień”: Ironia Cypriana Kamila Norwida

1. Tłumaczyć Niemcom Norwida
2. Życie na ukos
3. Ironia i pełnia: romantyczna ekonomia
4. Ironia w dramacie: permanentne kryptoparabazy

Tokimasa Sekiguchi (Tokyo), Czy *Lalka* Bolesława Prusa wejdzie do literatury światowej?

1. *Weltliteratur* w skali mikro?
2. Japonia i ciekawość świata
3. Odległa historia?
4. Języki obce i sztuczki tłumacza: katakana i hiragana
5. Przekład: wehikuł czasu

Monika Woźniak (Rzym), W stronę kultury masowej. Światowy rozgłos *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza

1. W szkole pozytywizmu
2. Powieść historyczna bez historii
3. Eksplozja przekładów, ideologia, kultura popularna

Jens Herlth (Fryburg), Stanisław Brzozowski, *Płomienie*

1. Trwanie Brzozowskiego: modernizacja i krytyka
2. Geneza *Płomieni*: wspólnota i historia
3. Młodopolska estetyka wobec polityki i historii
4. Powieść arcynowoczesna? Poetyka, ekspresja, światopogląd
5. Polityka przekładu: *Płomienie* po niemiecku
6. Czytanie *Płomieni*: Alfred Döblin i inni

Katia Vandenborre (Bruksela), „Bunt przeciw granicom”. *Łąka* Bolesława Leśmiana

1. Pośmiertna sława
2. Na obszarze frankofonii: przekłady Paula Cazina i Mariana Pankowskiego
3. Między Młodą Polską a dwudziestoleciem
4. *Łąka* w Belgii: dzieło poety buntownika

Ariko Kato (Nagoya), Japońskie odsłony polskiej awangardy: *Palę Paryż* Brunona Jasieńskiego

1. Międzynarodowa scena przekładu: od Europy po Azję
2. Metropolitalna mozaika: języki, kultury, wspólnoty

3. Awangardysta i socrealista w Japonii

Michał Paweł Markowski (Chicago), „Mężczyzna na skraju upadku”: *Nienasycenie* Stanisława Ignacego Witkiewicza

1. Zlepek
2. „Wszystko trzymało się jak na włosku”
3. *Excremental fellow*
4. „Zdezorganizowany flak”
5. „Samotna małpa w klatce”
6. „Bezmierny smutek niepogodzonych nigdy sprzeczności”
7. „Znaczki są czyste, a życie jest brudne i plugawe”

Ursula Phillips (Londyn), Europejska modernistka. O *Granicy* Zofii Nałkowskiej

1. Jednostronny obraz
2. Psychologiczny realizm i poetyka „książki roku”
3. Rysy kobiece: w stronę Virginii Woolf

Stanley Bill (Cambridge)*, Wiosna* Brunona Schulza: historia i mit

1. Z prowincjonalnego mroku „innej Europy”
2. *Wiosna*: „wielki komentarz czasów”
3. Konkluzja: paradoks rewolucji

Bożena Karwowska (Vancouver), Świadectwo i forma. *Proszę państwa do gazu* Tadeusza Borowskiego

1. W światowym obiegu
2. Pisarz Zagłady
3. Przekład, język, wspólnota

Maria Delaperierre (Paryż)*, Inny świat* Gustawa Herlinga-Grudzińskiego

1. Geneza francuskiego przekładu *Innego świata*
2. *Inny świat*: interpretacja
3. *Inny świat* we Francji

Knut Andreas Grimstad (Oslo), Niemożliwa autentyczność i „bycie pomiędzy”. Wygnańcza powieść Gombrowicza w Norwegii

1. Żywot pisarza „antypolskiego”
2. *Trans-Atlantyk* w Norwegii
3. Coda

Tomas Venclova (New Haven), Archaiczność jako narzędzie zmiany. O jednym wierszu Czesława Miłosza

1. Poeta pogranicza
2. Świadek stulecia

3. Poetycka interwencja

Leonard Neugen (Sztokholm), *Myśli nieuczesane* Stanisława Jerzego Leca

1. Pisarz suplementarny w światowym obiegu
2. Fryzowanie myśli: rodowody i powinowactwa
3. Najgorzej opisany, a „bodaj najciekawszy”: wirtuoz aforyzmu

Wiktor Jaźniewicz (Mińsk), Trzy miliony egzemplarzy. *Solaris* Stanisława Lema

1. Ideologia i rynek: między utopią a dystopią
2. Recepcja i przekład
3. W kręgu filmowym: z kosmosu na ziemię
4. Poza antropocentryzm: ludzkie i nieludzkie
5. W laboratorium literatury światowej
6. *Solaris*, czyli spotkanie z Innym

Joanna Niżyńska (Bloomington), Tłumaczenie pamięci. Recepcja *Pamiętnika z powstania warszawskiego* Mirona Białoszewskiego w Ameryce Północnej

1. Rynek przekładu
2. *Pamiętnik z powstania warszawskiego*: kontrnarracja
3. *Pamiętnik* za granicą
4. Między edytorem a tłumaczem: poprawki, przekłady, parateksty

Tamara Trojanowska (Toronto), Dramat inności: *Białe małżeństwo* Tadeusza Różewicza

1. Poeta dramaturg
2. Realistyczno-oniryczna historia odmieńca
3. Przekład, scena, krytyka

Giovanna Tomassucci (Piza), Wisława Szymborska, *Pisanie życiorysu*

1. Wiersze dla wszystkich, czyli włoski sukces
2. Poetyka Szymborskiej: własne i uniwersalne
3. *Pisanie życiorysu*

Irina Adelgejm (Moskwa), Tropa (nie)przetłumaczalna, (nie)przetłumaczona. „Rosyjski” cykl Mariusza Wilka

1. Nowa literatura polska wobec historii przekładu
2. Antyorientalizm, filologia i wilczy wolapik
3. Przekład przekładu: proza Wilka w Rosji

Wu Lan (Pekin), „Gąszcz hieroglifów i ideogramów”: *Podróże z Herodotem* Ryszarda Kapuścińskiego

1. Przez Kanadę do Chin
2. Śladami Herodota po Azji

3. Granica i mur: wobec inności
4. Dotknięcie „duchowych rozterek”

Clare Cavanagh (Evanston), *Spróbuj opiewać okaleczony świat*. Adam Zagajewski i poezja 11 września

1. Pożywoty wiersza
2. Przemieszczenia wiersza: Lwów, Kraków, Nowy Jork
3. Blizny i opiewanie

Coda. Jennifer Croft, Mikrosuspens i pragnienie czytania dalej. Tłumacząc *Księgi Jakubowe* Olgi Tokarczuk

Norman Davies, Literatura polska – ulica szeroka jak świat

O autorach

Nota i podziękowania

Spis haseł

Indeks osobowy

Rok publikacji: 2020
Strony: 680
Linki:

- https://wuj.pl/ksiazka/swiatowa-historia-literatury-polskiej
- https://mssp.pl/?page_id=4

Słowa kluczowe: historia literatury polskiej